

<https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-14>

УДК 351:711.4(477):005.591.6

Назаренко Антон Михайлович,

аспірант

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України,

вулиця Троїхсвятительська, 4 місто Київ, 01001, Україна

e-mail: altuan19@gmail.com <https://orcid.org/0009-0000-9682-8432>

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено теоретичні та практичні засади формування інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України. Обґрунтовано, що масштабні руйнування житлової, соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури внаслідок повномасштабної війни зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до державного управління містобудівними процесами. Визначено, що післявоєнна реконструкція має розглядатися не лише як процес відновлення пошкоджених об'єктів, а як стратегічна трансформація просторового розвитку територій на основі принципів сталості, цифровізації, прозорості, інноваційності та людиноцентричності.

У процесі дослідження проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення змісту та структури механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності. Встановлено, що сучасні дослідження переважно зосереджені на питаннях розумного міста, цифрового врядування, просторового планування, сталого розвитку міст та окремих аспектах післявоєнного відновлення, однак комплексна модель взаємодії механізмів державного управління містобудівною сферою в умовах реконструкції України залишається недостатньо розробленою.

Запропоновано інноваційну модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності, яка базується на взаємопов'язаному функціонуванні стратегічного, нормативно-правового, організаційно-інституційного, цифрового, фінансово-економічного та громадського механізмів. Обґрунтовано, що стратегічний механізм визначає загальні напрями та пріоритети розвитку територій, нормативно-правовий забезпечує формування правових умов реалізації містобудівної політики, організаційно-інституційний відповідає за координацію діяльності суб'єктів управління, цифровий забезпечує використання сучасних інформаційних технологій, фінансово-економічний формує ресурсну основу відновлення, а громадський механізм гарантує відкритість та залучення населення до процесів прийняття управлінських рішень.

Як цитувати: Назаренко А. М. Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови в Україні. *Державне будівництво*. 2026. № 1 (39). С. 196–211. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-14>

In cites: Nazarenko, A.M. (2026). An innovative model of public administration mechanisms in the field of urban development under the conditions of post-war reconstruction in Ukraine. *State Formation*, no. 1 (39), 196–211. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-14> [in Ukrainian].

© Назаренко А. М., 2026

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Доведено, що ефективність запропонованої моделі визначається не окремим функціонуванням її складових, а їх системною взаємодією, яка забезпечує узгодженість управлінських рішень, прозорість використання ресурсів, підвищення інституційної спроможності органів влади та формування сучасного просторового середовища. Особливу увагу приділено ролі цифрової трансформації містобудівної сфери як інструменту підвищення ефективності державного управління через використання електронних реєстрів, геоінформаційних систем, відкритих даних та технологій інформаційного моделювання будівель.

Обґрунтовано, що реалізація інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності сприятиме переходу України від фрагментарного відновлення окремих об'єктів до комплексної реконструкції територій, орієнтованої на створення безпечних, стійких, інклюзивних та конкурентоспроможних міст. Визначено, що подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на розроблення практичних інструментів реалізації цієї моделі, удосконалення нормативно-правового забезпечення та формування ефективної системи координації учасників післявоєнної відбудови України.

Ключові слова: *державне управління, містобудівна діяльність, післявоєнна відбудова, інноваційна модель, цифровізація, просторовий розвиток, механізми управління.*

Вступ. Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентні руйнування житлової, соціальної, транспортної, енергетичної та промислової інфраструктури, що зумовило необхідність формування нової державної політики у сфері містобудівної діяльності. Масштаби пошкоджень територій, необхідність швидкого відновлення населених пунктів, інтеграція України до європейського простору та потреба у забезпеченні стійкого розвитку громад актуалізують проблему модернізації механізмів державного управління містобудівною сферою. Відновлення України має розглядатися не лише як процес фізичної реконструкції зруйнованих об'єктів, а як комплексна трансформація просторового розвитку держави із впровадженням інноваційних управлінських підходів, цифрових технологій, принципів сталого розвитку та людиноцентричного врядування.

Традиційна система державного управління у сфері містобудування, яка значною мірою базувалася на адміністративно-дозвільній моделі регулювання, в умовах післявоєнної відбудови виявляється недостатньо адаптованою до нових викликів. Сучасні процеси реконструкції потребують не лише удосконалення нормативно-правового регулювання, а й формування цілісної інноваційної моделі механізмів державного управління, яка забезпечить стратегічне планування територій, прозорість прийняття управлінських рішень, цифровізацію містобудівних процесів, ефективну взаємодію держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу, міжнародних партнерів та громадянського суспільства.

Особливого значення набуває питання створення такої системи управління, яка дозволить перейти від ситуативного відновлення окремих об'єктів до комплексної реконструкції територій на основі принципів безпеки, стійкості, інклюзивності та інноваційності. У цьому контексті актуальним є дослідження механізмів державного управління, що включають нормативно-правові, організаційно-інституційні, цифрові, фінансово-економічні та громадські інструменти впливу на розвиток містобудівної сфери.

Проблематика формування інноваційної моделі державного управління у сфері містобудівної діяльності безпосередньо пов'язана з реалізацією стратегічних завдань державної регіональної політики України, реформою децентралізації, європейською інтеграцією та виконанням положень міжнародних документів щодо сталого розвитку міст. Зокрема, положення Нова міська програма ООН визначають необхідність переходу до інтегрованого, інклюзивного та сталого міського розвитку, де управління територіями здійснюється на основі партнерства, відкритості та участі громадян.

Наукова значущість дослідження визначається необхідністю розвитку теоретико-методологічних засад державного управління містобудівною діяльністю в умовах кризових трансформацій, а практична значущість полягає у формуванні рекомендацій щодо удосконалення системи управління післявоєнною відбудовою України, створення ефективних механізмів координації та впровадження інноваційних управлінських технологій.

Огляд літератури. Проблематика механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності формується на перетині досліджень публічного управління, просторового планування, урбаністики, цифрової трансформації та сталого розвитку територій.

Теоретичні основи механізмів управління міським розвитком закладені у працях зарубіжних учених, які розглядають місто як складну соціально-просторову систему, управління якою потребує переходу від традиційного адміністративного регулювання до багаторівневого врядування. Зокрема, у дослідженні Мейер А. та Болівар М.П.Р. обґрунтовується, що сучасне управління містами повинно базуватися на поєднанні технологічних інновацій, інституційної взаємодії та участі громадян [1]. Автори акцентують увагу на тому, що розумне управління є не лише впровадженням цифрових технологій, а трансформацією управлінських процесів та взаємодії влади із суспільством.

Подальший розвиток ці підходи отримали у дослідженні Руландт Р., де зазначається, що управління розумними містами включає такі ключові компоненти, як інституційна структура, стратегічне планування, цифрові інструменти, управління даними, партнерство між учасниками та орієнтація на результат [2]. Водночас дослідник зазначає відсутність єдиного універсального підходу до моделі управління містами, що обумовлює необхідність адаптації механізмів до конкретних соціально-економічних та територіальних умов.

У контексті трансформації державного управління в умовах цифровізації важливими є дослідження Несті Г., де аналізуються моделі управління містами Амстердам, Барселона, Турин та Відень. Автор доводить, що цифрова трансформація містобудування має супроводжуватися зміною інституційних практик, розвитком партнерських моделей управління та переходом до нового публічного врядування [3].

Питання інтеграції технологічних інновацій у систему управління міським розвитком досліджували Дзян Х., Геєртман С., Вітте П. [4]. Науковці доводять необхідність поєднання підходів публічного управління та просторового

планування, оскільки ефективне управління містом неможливе без узгодження цифрових інструментів, інституційних механізмів та просторової політики.

Значна частина сучасних досліджень присвячена питанням цифровізації містобудівної діяльності, використання геоінформаційних систем, цифрових моделей територій та управління міською інфраструктурою на основі даних. У статті Пшейбілович Е. та Кунья М. А. [5] підкреслюється, що цифрові технології повинні розглядатися не як окремий інструмент автоматизації, а як складова нового механізму державного управління, який забезпечує прозорість, прогнозованість та ефективність управлінських рішень.

Українські дослідження останніх років зосереджені переважно на проблемах містобудівної політики, просторового розвитку та післявоєнного відновлення. Так, у статті Вяткіна К. та Колодяжного О. [6] досліджуються проблеми розвитку містобудівної галузі України в умовах післявоєнної реконструкції. Автори зазначають, що відновлення міст потребує координації між органами державної влади, місцевим самоврядуванням, бізнесом, науковими установами та громадськістю.

Питання організаційно-правового забезпечення відновлення українських міст розглянуто у праці Бедрія Р. [7]. Автор наголошує, що післявоєнна реконструкція України має розглядатися не як просте відновлення довоєнного стану міст, а як комплексна модернізація територій, яка потребує оновлення правових та управлінських механізмів.

Сучасні дослідження, присвячені просторовому управлінню в умовах війни та післявоєнного періоду, представлені у роботі Мальчикова Д. [8]. Автор досліджує проблеми балансування між централізованою координацією держави та автономією територіальних громад у процесі відновлення. Визначено, що ефективна реконструкція потребує поєднання підходів «згори вниз» і «знизу вгору», розвитку інституційної спроможності громад та адаптивного управління.

Окремий напрям становлять дослідження сталого містобудування як основи післявоєнної трансформації українських міст. У статті Чечельницької К. [9] обґрунтовується необхідність переходу до моделей розвитку міст, що враховують екологічну безпеку, соціальну інтегрованість, енергоефективність та довгострокову стійкість територій.

Перейра Г., Паріцек П., Фалько Е., Клейнганс Р. дослідили концепцію «розумного врядування» як сучасного механізму управління розвитком міст [10]. Автори обґрунтовують, що ефективне управління містобудівними процесами потребує поєднання цифрових технологій, інституційної взаємодії, відкритих даних та залучення громадян до прийняття управлінських рішень.

Тан С. Й. та Таейхаг А. аналізують механізми управління «розумними містами» у країнах, що розвиваються [11]. Автори доводять, що цифровізація містобудування повинна супроводжуватися реформуванням нормативно-правового середовища, розвитком інституційної спроможності органів влади, партнерством держави і приватного сектору та забезпеченням участі громадян.

Лука Мора, Паоло Герлі, Лоренцо Ардіто, Антоніо Мессені Петруццеллі розглядають управління розвитком міст через призму інноваційного менеджменту та зазначають, що механізми управління розумним містом потребують комплексної моделі, яка об'єднує стратегічне планування, управління інноваціями, цифрові інструменти та міжсекторальну взаємодію [12].

Разом із тим аналіз зазначених наукових джерел показує, що сучасна наукова база містить значну кількість досліджень окремих аспектів містобудівного управління: цифровізації, розумного міста, просторового планування, сталого розвитку, організаційно-правового забезпечення відновлення та управління територіями. Однак комплексні дослідження, спрямовані на формування саме інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України, практично відсутні.

Недостатньо дослідженими залишаються питання системної взаємодії нормативно-правового, організаційно-інституційного, цифрового, фінансово-економічного та громадського механізмів державного управління містобудівною сферою в умовах масштабної реконструкції. Потребують подальшого наукового обґрунтування моделі координації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, механізми залучення міжнародних ресурсів, цифрові інструменти управління відновленням, а також принципи формування людиноцентричного та стійкого міського середовища.

Мета статті. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України, що забезпечує комплексне, стратегічно орієнтоване та ефективне управління процесами відновлення територій на основі принципів цифровізації, сталого розвитку, прозорості та партнерської взаємодії суб'єктів публічного управління.

Для досягнення визначеної мети передбачається вирішення таких завдань:

- здійснити аналіз сучасних наукових підходів до визначення сутності та змісту механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності, визначити їх особливості в умовах післявоєнної трансформації України;

- обґрунтувати структурні елементи інноваційної моделі механізмів державного управління містобудівною сферою та визначити взаємозв'язки між нормативно-правовим, організаційно-інституційним, цифровим, фінансово-економічним і громадським механізмами;

- визначити перспективні напрями модернізації системи державного управління у сфері містобудівної діяльності для забезпечення ефективної, прозорої та стійкої післявоєнної відбудови територій України.

Методологія дослідження. Для вирішення поставлених завдань у статті використовувалися методи системного аналізу, компаративного аналізу, індукції та індукції, узагальнення тощо. Застосування зазначених методів надало можливість автору обґрунтувати складові інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови в Україні.

Основні результати дослідження. Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України має розглядатися як комплексна багаторівнева система управлінських, правових, організаційних, цифрових, фінансових та інституційних інструментів, спрямованих на забезпечення відновлення територій, модернізацію міського середовища, підвищення стійкості громад та формування нової якості просторового розвитку держави. Її сутність полягає у переході від традиційної адміністративної моделі управління містобудуванням, яка переважно базувалася на дозвільних процедурах і державному контролі, до інноваційної моделі стратегічного, людиноцентричного, цифрового та партнерського врядування.

Післявоєнна відбудова потребує не простого відновлення зруйнованої інфраструктури, а створення нової системи просторового розвитку, яка враховує принципи сталого розвитку, екологічної безпеки, інклюзивності, енергоефективності, цифровізації та європейської інтеграції України. Відповідно до підходів, сформованих у документах Організації Об'єднаних Націй щодо сталого розвитку міст, зокрема у Новій програмі міського розвитку [13], сучасне містобудівне управління має базуватися на інтегрованому плануванні територій, участі громадян та ефективному використанні ресурсів.

Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності формується як взаємопов'язана система таких складових (рис. 1.).

Рис. 1. Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови

Fig. 1. An innovative model of public administration mechanisms in the field of urban planning during postwar reconstruction.

Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України являє собою комплексну багаторівневу систему взаємопов'язаних управлінських механізмів, які забезпечують стратегічне планування, організацію, регулювання, координацію та контроль процесів відновлення територій. Її сутність полягає у переході від традиційної адміністративно-регуляторної моделі управління містобудуванням до інноваційної моделі публічного врядування, заснованої на принципах цифровізації, сталого розвитку, партнерства, відкритості та людиноцентричності.

Центральним елементом моделі виступає стратегічний механізм державного управління, який формує загальний напрям розвитку містобудівної політики в умовах післявоєнної реконструкції. Саме цей механізм визначає довгострокові цілі, пріоритети та завдання відновлення територій, забезпечує узгодження державної регіональної політики, політики просторового розвитку, житлової політики та політики національної безпеки. Його функція полягає у переході від фрагментарного відновлення окремих об'єктів до комплексної реконструкції територіальних систем, де кожне управлінське рішення враховує економічні, соціальні, екологічні та безпекові фактори.

Стратегічний механізм є інтегруючою основою всієї моделі, оскільки він забезпечує взаємозв'язок між іншими елементами. Нормативно-правовий, організаційно-інституційний, цифровий, фінансово-економічний та громадський механізми не функціонують окремо, а реалізують визначені стратегічні цілі через відповідні інструменти державного управління.

Важливим елементом інноваційної моделі механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови є нормативно-правовий механізм, оскільки саме він визначає правові межі, принципи, процедури та інструменти реалізації державної політики відновлення територій. В умовах повномасштабної війни та масштабних руйнувань інфраструктури України існуюча система містобудівного регулювання потребує комплексної модернізації, оскільки завдання післявоєнної реконструкції виходять за межі традиційного будівельного процесу та передбачають формування нової моделі просторового розвитку держави.

Сучасне містобудівне законодавство України сформоване переважно для регулювання процесів розвитку територій у стабільних умовах, тоді як післявоєнна відбудова потребує іншої управлінської логіки, яка поєднує швидкість прийняття рішень, стратегічне планування, прозорість процедур, цифровізацію, залучення громадськості та відповідність європейським стандартам. Тому нормативно-правовий механізм має бути спрямований не лише на врегулювання окремих питань будівництва чи реконструкції, а на формування цілісної правової системи управління відновленням територій.

На сьогодні базовим нормативним актом у сфері містобудування є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [14], який визначає основні принципи планування територій, розроблення містобудівної документації, здійснення будівельної діяльності та державного архітектурно-будівельного

контролю. Однак в умовах післявоєнного відновлення окремі положення цього законодавства потребують оновлення з урахуванням нових викликів: необхідності швидкого відновлення пошкоджених територій, залучення міжнародної фінансової допомоги, управління великими інфраструктурними проєктами, забезпечення прозорості використання ресурсів та впровадження цифрових технологій.

Саме тому виникає потреба у прийнятті Концепції модернізації державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови, яка має визначити стратегічні напрями трансформації всієї системи управління містобудівним розвитком України. Такий концептуальний документ повинен сформувати нову парадигму державного управління, у якій містобудування розглядається не лише як технічна сфера будівництва, а як складова державної політики територіального розвитку, економічного відновлення, соціальної безпеки та підвищення якості життя населення.

Основним завданням Концепції має стати створення ефективної нормативної основи для переходу від фрагментарного відновлення окремих об'єктів до комплексної реконструкції територій. Це передбачає законодавче закріплення взаємозв'язку між державною регіональною політикою, стратегіями розвитку громад, містобудівною документацією та планами відновлення. Такий підхід дозволить забезпечити узгодженість управлінських рішень та уникнути хаотичної забудови або відновлення об'єктів без урахування довгострокових потреб територій.

Важливим напрямом нормативної модернізації є гармонізація українського містобудівного законодавства з нормами та практиками Європейського Союзу. Європейський підхід до розвитку міст базується на принципах сталості, енергоефективності, екологічної відповідальності, доступності міського середовища та участі громадян у процесах планування. Ці принципи закріплені, зокрема, у підходах Європейського Союзу до сталого міського розвитку та у положеннях Нової програми міського розвитку ООН [13], яка визначає необхідність інтегрованого, інклюзивного та людиноцентричного розвитку міст.

Нормативно-правовий механізм післявоєнної відбудови також має забезпечити цифрову трансформацію містобудівного управління. Сучасні умови потребують переходу від паперових процедур до цифрових моделей управління, що передбачає розвиток електронних реєстрів, геоінформаційних систем, цифрових моделей територій та використання технологій інформаційного моделювання будівель. Важливою складовою цього процесу є Єдина державна електронна система у сфері будівництва, яка спрямована на підвищення прозорості будівельних процедур, забезпечення доступності інформації та зменшення корупційних ризиків.

Окремого нормативного врегулювання потребує питання контролю якості та безпеки відновлення. У післявоєнних умовах державний контроль має трансформуватися з формального адміністративного нагляду у систему управління ризиками, яка забезпечує відповідність будівельних проєктів вимогам безпеки,

екологічності, енергоефективності та стійкості. Це потребує оновлення процедур експертизи, технічного регулювання, відповідальності учасників будівельного процесу та механізмів громадського контролю.

Важливою складовою майбутньої Концепції має бути нормативне забезпечення участі територіальних громад у процесах містобудівного планування. Децентралізація створила передумови для посилення ролі органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень щодо розвитку територій, тому законодавство повинно забезпечити їх достатніми повноваженнями, ресурсами та інструментами управління. Одночасно необхідно гарантувати відкритість містобудівної інформації та можливість громадян впливати на рішення щодо просторового розвитку своїх громад.

Не менш важливим напрямом є правове врегулювання механізмів залучення міжнародних ресурсів та інвестицій у відбудову. Масштаб реконструкції України потребує створення зрозумілої нормативної системи для взаємодії держави, міжнародних партнерів, приватного сектору та громад. Це передбачає розвиток механізмів державно-приватного партнерства, прозорого фінансування інфраструктурних проєктів та ефективного контролю за використанням коштів відновлення.

Організаційно-інституційний механізм забезпечує практичну реалізацію управлінських рішень через систему взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, професійних організацій, бізнесу, міжнародних партнерів та громадянського суспільства. Його ключовим завданням є формування ефективної системи координації між різними рівнями управління, оскільки післявоєнна відбудова потребує одночасного узгодження рішень центрального, регіонального та місцевого рівнів.

Взаємозв'язок організаційно-інституційного механізму з нормативно-правовим полягає у тому, що законодавчі норми визначають повноваження та відповідальність суб'єктів управління, а інституційна система забезпечує їх реалізацію на практиці. Наприклад, визначення повноважень територіальних громад у сфері просторового планування має супроводжуватися створенням відповідних організаційних можливостей, кадрового забезпечення та фінансових ресурсів.

Цифровий механізм є інноваційною складовою моделі, яка забезпечує модернізацію процесів управління містобудівною діяльністю на основі інформаційних технологій. Його основу становлять електронні реєстри, геоінформаційні системи, цифрові моделі територій, технології інформаційного моделювання будівель, аналітичні платформи та відкриті дані.

Взаємозв'язок цифрового механізму з іншими компонентами полягає у забезпеченні прозорості, швидкості та обґрунтованості управлінських рішень. Цифрові інструменти забезпечують інформаційну основу для стратегічного планування, дозволяють контролювати реалізацію проєктів відновлення, аналізувати потреби територій та мінімізувати корупційні ризики. Водночас цифровізація не замінює управлінські механізми, а підсилює їх ефективність.

Фінансово-економічний механізм у системі інноваційної моделі державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України виступає одним із ключових елементів, оскільки саме він забезпечує ресурсне забезпечення реалізації стратегічних рішень щодо відновлення, модернізації та розвитку територій. Його роль виходить за межі традиційного фінансування будівельних робіт, адже післявоєнна реконструкція передбачає формування нової просторової, економічної та соціальної структури територій. Тому фінансово-економічний механізм має бути орієнтований не лише на компенсацію втрат і відновлення зруйнованої інфраструктури, а на створення умов для довгострокового економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності громад та забезпечення стійкого розвитку міст.

У класичному розумінні механізм державного управління у фінансово-економічній сфері включає сукупність методів, інструментів та ресурсів, за допомогою яких держава впливає на процеси розвитку відповідної сфери. У контексті містобудівної діяльності цей механізм охоплює систему бюджетного планування, фінансування державних та місцевих програм відновлення, залучення міжнародної фінансової допомоги, стимулювання інвестиційної діяльності, використання механізмів державно-приватного партнерства та створення економічних стимулів для реалізації проєктів реконструкції.

В умовах післявоєнної відбудови України головним джерелом фінансування залишається поєднання внутрішніх та зовнішніх ресурсів. Державний бюджет відіграє роль базового фінансового інструменту реалізації політики відновлення, оскільки забезпечує фінансування критично важливих напрямів: відбудови житлового фонду, транспортної та соціальної інфраструктури, енергетичних об'єктів, систем життєзабезпечення населених пунктів. Водночас обмеженість бюджетних ресурсів унаслідок воєнних витрат обумовлює необхідність формування багатоканальної фінансової моделі, яка передбачає активне залучення міжнародних партнерів, інвестиційних фондів та приватного капіталу.

Важливе значення у цьому процесі мають кошти міжнародної фінансової допомоги, які спрямовуються на підтримку відновлення України через програми міжнародних організацій та фінансових інституцій. Зокрема, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та Європейський інвестиційний банк реалізують програми підтримки інфраструктурного розвитку, відновлення муніципальної інфраструктури та посилення спроможності органів місцевого самоврядування. У звіті Світового банку, уряду України та Європейської Комісії [15] зазначається, що післявоєнне відновлення потребує комплексної системи фінансування, яка має поєднувати державні ресурси, міжнародну підтримку та приватні інвестиції.

Одним із важливих інструментів фінансово-економічного механізму є грантові програми, які дозволяють реалізовувати проєкти місцевого розвитку, відновлення громад та впровадження інноваційних містобудівних рішень. Особливістю грантового фінансування є його орієнтація на конкретні результати, прозорість використання ресурсів та відповідність міжнародним стандартам управлін-

ня проєктами. Це стимулює органи місцевого самоврядування розвивати стратегічне планування та підвищувати якість підготовки проєктів відновлення.

Важливою складовою фінансово-економічного механізму є державно-приватне партнерство, яке дозволяє залучати приватний капітал до реалізації масштабних містобудівних та інфраструктурних проєктів. У післявоєнний період цей інструмент набуває особливого значення, оскільки держава не завжди має достатні фінансові можливості для самостійної реалізації всіх необхідних проєктів. Через механізми державно-приватного партнерства можуть реалізовуватися проєкти у сферах житлового будівництва, транспортної інфраструктури, енергоефективності, модернізації комунальних систем та створення нових економічних зон.

Взаємозв'язок фінансово-економічного механізму зі стратегічним механізмом державного управління полягає у тому, що фінансові ресурси повинні спрямовуватися відповідно до визначених стратегічних пріоритетів розвитку територій. Тобто фінансування не може здійснюватися хаотично або виключно за принципом відновлення пошкоджених об'єктів. Воно має бути пов'язане зі стратегічними документами просторового розвитку, планами відновлення територіальних громад, державними програмами реконструкції та цілями сталого розвитку.

Наприклад, якщо стратегічним пріоритетом визначено формування енергоефективних та стійких міст, то фінансові ресурси мають спрямовуватися не лише на відновлення зруйнованих будівель, а на модернізацію житлового фонду, впровадження енергоощадних технологій, розвиток альтернативної енергетики та створення сучасної міської інфраструктури. Таким чином, фінансовий механізм стає інструментом реалізації стратегічного бачення майбутнього розвитку територій.

Одночасно фінансово-економічний механізм перебуває у тісному взаємозв'язку з нормативно-правовим механізмом. Ефективне використання фінансових ресурсів неможливе без чітких правових процедур планування, розподілу, контролю та оцінювання результативності використання коштів. Саме нормативне регулювання визначає правила залучення інвестицій, механізми державно-приватного партнерства, порядок реалізації бюджетних програм та відповідальність учасників процесу відновлення.

Не менш важливим є взаємозв'язок із цифровим механізмом управління. У сучасних умовах контроль за використанням значних фінансових ресурсів відновлення потребує цифрових інструментів моніторингу, відкритих даних та електронних систем управління проєктами. Використання цифрових платформ дозволяє відстежувати рух коштів, оцінювати ефективність реалізації проєктів, забезпечувати прозорість прийняття рішень та підвищувати довіру міжнародних партнерів і громадян.

Цифровізація фінансового управління у сфері містобудування передбачає інтеграцію фінансової інформації з містобудівними даними, що дозволяє оцінювати не лише факт використання коштів, а й відповідність інвестицій страте-

гічним цілям розвитку територій. Наприклад, поєднання даних про пошкоджені об'єкти, містобудівну документацію та фінансові ресурси дозволяє формувати пріоритети відновлення на основі об'єктивних показників.

Механізм громадської участі та контролю забезпечує людиноцентричний характер моделі. Його значення полягає у включенні громадян до процесів планування та прийняття рішень щодо розвитку територій. Післявоєнна відбудова повинна враховувати реальні потреби мешканців, тому участь громадськості стає не додатковим елементом, а важливим управлінським ресурсом.

Взаємозв'язок громадського механізму з іншими складовими проявляється через забезпечення суспільної легітимності управлінських рішень. Відкритість містобудівної інформації, громадські консультації та цифрові платформи участі сприяють формуванню довіри між державою та суспільством, а також дозволяють уникати конфліктів під час реалізації проєктів відновлення.

Особливістю запропонованої моделі є її циклічний характер. Результати реалізації управлінських рішень повинні постійно аналізуватися через механізми моніторингу, оцінювання та коригування. Отримані дані повертаються до стратегічного рівня, що дозволяє адаптувати державну політику до нових викликів. Таким чином формується система постійного вдосконалення управління містобудівною діяльністю.

У цілому інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України ґрунтується на інтеграції п'яти взаємопов'язаних складових: нормативно-правової, організаційно-інституційної, цифрової, фінансово-економічної та громадської. Їх узгоджене функціонування забезпечує перехід від управління окремими будівельними процесами до стратегічного управління розвитком територій, що створює передумови для формування безпечних, стійких, інноваційних та європейсько орієнтованих міст України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України є комплексною системою трансформації управлінських підходів, яка спрямована не лише на відновлення зруйнованих територій, а на формування нової якості просторового розвитку держави. Її сутність полягає у переході від традиційної адміністративно-регуляторної моделі управління містобудуванням до інтегрованої моделі публічного врядування, що поєднує стратегічне планування, нормативно-правове регулювання, цифрові технології, фінансові інструменти, інституційну взаємодію та механізми громадської участі.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що післявоєнна відбудова України потребує переосмислення ролі державного управління у сфері містобудівної діяльності. Основним завданням має стати не просте відновлення довоєнного стану населених пунктів, а створення стійких, безпечних, інноваційних та людиноцентричних територій, які відповідають сучасним європейським стандартам просторового розвитку. Це потребує переходу від реактивного уп-

равління наслідками руйнувань до стратегічного управління розвитком територій на основі довгострокового прогнозування та комплексного планування.

Визначено, що ефективність запропонованої моделі забезпечується взаємозв'язком її основних складових: стратегічного, нормативно-правового, організаційно-інституційного, цифрового, фінансово-економічного та громадського механізмів. Стратегічний механізм виконує інтегруючу функцію, визначаючи пріоритети розвитку та напрями відновлення територій. Нормативно-правовий механізм формує правові умови реалізації містобудівної політики, забезпечуючи прозорість, передбачуваність та відповідність європейським підходам. Організаційно-інституційний механізм забезпечує координацію діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу, міжнародних партнерів та громадянського суспільства.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування ролі цифрового механізму як ключового інноваційного компонента модернізації державного управління містобудівною сферою. Використання цифрових платформ, геоінформаційних систем, технологій інформаційного моделювання будівель, відкритих даних та електронних реєстрів дозволяє підвищити прозорість управлінських процесів, забезпечити ефективний контроль реалізації проєктів відновлення та сформуванню системи прийняття рішень на основі достовірних даних.

Доведено, що фінансово-економічний механізм у запропонованій моделі має розглядатися не лише як інструмент фінансування реконструкції, а як засіб стратегічного розвитку територій. Його ефективність залежить від поєднання державних ресурсів, міжнародної допомоги, інвестиційних механізмів та державно-приватного партнерства. Водночас забезпечення результативності використання фінансових ресурсів можливе лише за умови належного нормативного регулювання, цифрового моніторингу та прозорих процедур контролю.

Встановлено, що важливою особливістю інноваційної моделі є її людиноцентричний характер. Післявоєнна відбудова має здійснюватися не лише як технічний процес реконструкції будівель та інфраструктури, а як створення комфортного та безпечного середовища для життя громадян. Саме тому механізми громадської участі, відкритість містобудівної інформації та залучення мешканців до прийняття рішень є необхідними умовами легітимності та ефективності управлінських процесів.

Разом із тим аналіз наукових досліджень засвідчив, що незважаючи на наявність значної кількості праць щодо smart city, цифровізації міст, сталого розвитку територій та реформування публічного управління, системні дослідження механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності саме в умовах післявоєнної відбудови України залишаються недостатньо розробленими. Потребують подальшого наукового обґрунтування питання формування інтегрованої моделі управління відновленням, визначення оптимального співвідношення повноважень держави та територіальних громад, розвитку інституційної спроможності органів влади та створення ефективної системи координації учасників реконструкції.

Інноваційна модель механізмів державного управління у сфері містобудівної діяльності в умовах післявоєнної відбудови України створює концептуальну основу для переходу до нового типу управління територіями, заснованого на принципах стратегічності, цифровізації, сталості, партнерства та відкритості. Її реалізація сприятиме не лише ефективному відновленню зруйнованих населених пунктів, а й формуванню модерної системи просторового розвитку України, здатної забезпечити економічну стійкість, соціальну згуртованість та інтеграцію держави до європейського простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Meijer A., Bolívar M. P. R. Governing the Smart City: A Review of the Literature on Smart Urban Governance. *International Review of Administrative Sciences*. 2016. № 82. P. 392–408. <https://doi.org/10.1177/0020852314564308>
2. Robert Wilhelm Siegfried Ruhlandt. The governance of smart cities: A systematic literature review. *Cities*. 2018. Vol. 81. P. 1–23. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.02.014>
3. Nesti G. Defining and assessing the transformational nature of smart city governance: insights from four European cases. *International Review of Administrative Sciences*. 2020. № 86(1). P. 20–37. <https://doi.org/10.1177/0020852318757063>
4. Jiang, H., Geertman S., Witte P. Smart urban governance: An urgent symbiosis? *Information Polity*. 2019. № 24(3). P. 245–269. <https://doi.org/10.3233/IP-190130>
5. Erico Przybilovicz, Maria Alexandra Cunha. Governing in the digital age: The emergence of dynamic smart urban governance modes. *Government Information Quarterly*. 2024. Vol. 41. Is. 1. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101907>
6. Вяткін К. І., Колодезний А. В. Дослідження проблем та перспектив розвитку міського будівництва в умовах післявоєнної відбудови. *Комунальне господарство міст*. 2023. № 3(177). P. 47–50. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-3-177-47-50>
7. Бердій Р. Б. Організаційно-правове забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України. *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 53–60. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.053>
8. Daria Malchykova. Planning Regional Reconstruction amidst Conflict: Balancing Territorial Governance in (Post-) War Ukraine. *Transactions of the Association of European Schools of Planning*. 2025. № 9(1). P. 1–14. <https://doi.org/10.24306/TrAESOP.2025.01.001>
9. Чечельницька К. Стале містобудування як основа післявоєнної реновації міст України. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*. 2025. № 73. С. 374–388. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.73.374-388>
10. Pereira G. V., Parycek P., Falco E., Kleinhans R. Smart governance in the context of smart cities: A literature review. *Information Polity*. 2018. № 23(2). P. 143–162. <https://doi.org/10.3233/IP-170067>
11. Tan S. Y., Taeihagh A. Smart City Governance in Developing Countries: A Systematic Literature Review. *Sustainability*. 2020. № 12. 899. <https://doi.org/10.3390/su12030899>
12. Luca Mora, Paolo Gerli, Lorenzo Ardito, Antonio Messeni Petruzzelli. Smart city governance from an innovation management perspective: Theoretical framing, review of current practices, and future research agenda. *Technovation*. 2023. Vol. 123. 102717. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102717>
13. UN-HABITAT. The New Urban Agenda The New Urban Agenda. URL: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/12/nua_handbook_14dec2020_2.pdf
14. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

15. World Bank, Ukraine, Government of, European Union, Nations, United. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (English). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099445209072239810>

Стаття надійшла до редакції 08.03.2026 р.

Стаття рекомендована до друку 10.04.2026 р.

Опубліковано 30.05.2026 р.

Nazarenko A. M.,

PhD student at the V. M. Koretsky Institute of State and Law

of the National Academy of Sciences of Ukraine,

4 Triokhsviatelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine

e-mail: altuan19@gmail.com <https://orcid.org/0009-0000-9682-8432>

AN INNOVATIVE MODEL OF PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS IN THE FIELD OF URBAN DEVELOPMENT UNDER THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION IN UKRAINE

Abstract. The article examines the theoretical and practical foundations for the formation of an innovative model of public administration mechanisms in the field of urban development under the conditions of Ukraine's post-war reconstruction. It is substantiated that large-scale destruction of residential, social, transport, and engineering infrastructure caused by the full-scale war necessitates a reconsideration of traditional approaches to public administration of urban development processes. It is determined that post-war reconstruction should be viewed not only as a process of restoring damaged facilities but also as a strategic transformation of territorial spatial development based on the principles of sustainability, digitalization, transparency, innovation, and a human-centered approach.

The study analyzes contemporary scientific approaches to defining the content and structure of public administration mechanisms in the field of urban development. It is established that current research is mainly focused on smart cities, digital governance, spatial planning, sustainable urban development, and certain aspects of post-war recovery; however, a comprehensive model of interaction between public administration mechanisms in the urban development sector under Ukraine's reconstruction conditions remains insufficiently developed. An innovative model of public administration mechanisms in the field of urban development is proposed, based on the interconnected functioning of strategic, regulatory and legal, organizational and institutional, digital, financial and economic, and public participation mechanisms.

It is substantiated that the strategic mechanism determines the general directions and priorities of territorial development; the regulatory and legal mechanism ensures the formation of legal conditions for implementing urban development policy; the organizational and institutional mechanism is responsible for coordinating the activities of governance actors; the digital mechanism ensures the use of modern information technologies; the financial and economic mechanism provides the resource foundation for reconstruction; and the public participation mechanism guarantees openness and the involvement of citizens in decision-making processes. It is proven that the effectiveness of the proposed model is determined not by the isolated functioning of its components, but by their systemic interaction, which ensures consistency of management decisions, transparency in resource utilization, strengthening of institutional capacity of public authorities, and the formation of a modern spatial environment. Particular attention is paid to the role of digital transformation in the urban development sector as a tool for improving the efficiency of public administration through the use of electronic registers, geographic information systems, open data, and building information modeling technologies.

It is substantiated that the implementation of an innovative model of public administration mechanisms in the field of urban development will contribute to Ukraine's transition from fragmented restoration of individual facilities to comprehensive territorial reconstruction aimed at creating safe, resilient, inclusive, and competitive cities. It is determined that further scientific research should focus on developing practical tools for implementing this model, improving the regulatory

and legal framework, and establishing an effective coordination system among participants in Ukraine's post-war reconstruction.

Keywords: *public administration, urban development, post-war reconstruction, innovative model, digitalization, spatial development, governance mechanisms.*

REFERENCES

1. Meijer, A., & Bolívar, M.P.R. (2016). Governing the Smart City: A Review of the Literature on Smart Urban Governance. *International Review of Administrative Sciences*, 82, 392–408. <https://doi.org/10.1177/0020852314564308>
2. Robert Wilhelm Siegfried Ruhlandt (2018). The governance of smart cities: A systematic literature review. *Cities*, 81, 1–23. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.02.014>
3. Nesti, G. (2020). Defining and assessing the transformational nature of smart city governance: insights from four European cases. *International Review of Administrative Sciences*, 86(1), 20–37. <https://doi.org/10.1177/0020852318757063>
4. Jiang, H., & Geertman, S., & Witte, P. (2019). Smart urban governance: An urgent symbiosis? *Information Polity*, 24(3), 245–269. <https://doi.org/10.3233/IP-190130>
5. Erico Przybilowicz, Maria Alexandra Cunha (2024). Governing in the digital age: The emergence of dynamic smart urban governance modes. *Government Information Quarterly*, 41, 1. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101907>
6. Viatkin, K.I., & Kolodeznyi, A.V. (2023). Study of the problems and perspectives of the development of urban construction in the conditions of post-war reconstruction. *Municipal economy of cities*, 3(177), 47–50. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-3-177-47-50> [in Ukrainian].
7. Berdii, R.B. (2023). Organizational and Legal Support for the Reconstruction and Economic Development of Cities in the Context of the Post-War Reconstruction of Ukraine. *Economics and Law*, 3, 53–60. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.053> [in Ukrainian].
8. Daria Malchykova (2025). Planning Regional Reconstruction amidst Conflict: Balancing Territorial Governance in (Post-) War Ukraine. *Transactions of the Association of European Schools of Planning*, 9(1), 1–14. <https://doi.org/10.24306/TrAESOP.2025.01.001> [in English].
9. Chechelnytska, K. (2025). Sustainable urban planning as the basis of post-war renovation of cities in Ukraine. *Suchasni problemy Arkhitektury ta Mistobuduvannia*, (73), 374–388. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.73.374-388> [in Ukrainian].
10. Pereira, G.V., & Parycek, P., & Falco, E., & Kleinhans, R. (2018). Smart governance in the context of smart cities: A literature review. *Information Polity*, 23(2), 143–162. <https://doi.org/10.3233/IP-170067>
11. Tan, S.Y., & Taihagh, A. (2020). Smart City Governance in Developing Countries: A Systematic Literature Review. *Sustainability*, 12, 899. <https://doi.org/10.3390/su12030899>
12. Luca, Mora, & Paolo, Gerli, & Lorenzo, Ardito, & Antonio, Messeni, Petruzzelli (2023). Smart city governance from an innovation management perspective: Theoretical framing, review of current practices, and future research agenda. *Technovation*, 123, 102717. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102717>
13. UN-HABITAT (2020). The New Urban Agenda The New Urban Agenda. URL: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/12/nua_handbook_14dec2020_2.pdf
14. On Regulation of Urban Planning Activities: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> [in Ukrainian]
15. World Bank, Ukraine, Government of, European Union, Nations, United. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (English). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099445209072239810>

The article was received by the editors 08.03.2026.

The article is recommended for printing 10.04.2026.

Published 30.05.2026.